

ויש אדם גדול שיש לו כבר חכמה ושכל.

הנשמה הזו היא בעצם חלק אלוך ממעל, חלק מעצמות השם יתברך היורדת לעולם הגשמי, ונכנסת לתוך גוף האדם להחיותו.

לא הרי הנשמה של העובר, כהרי הנשמה של הילד. הנשמה של הילד, מכונה בשם אלהי"ם, כי כאמור האלקים מחייה את האדם. אבל הנשמה של העובר מכונה בשם אל"ם, זאת אומרת שהאותיות י' וה' חסרות מהשם אלהי"ם, ונשארו רק האותיות אל"ם - אַלֵּם.

העובר הוא אילם. הוא לא מדבר.

ואדם שלא מדבר, או אדם שלא יודע איך להוציא מילים מפיו, הוא יכול להיות ילד, והוא יכול להיות בגיל שמשיא את ילדיו -

הוא נחשב ל"עובר". "עובר" שמחתן ילדים, נעבעך!

**

אבל זה באמת לא מובן; אדם שכבר מסתובב בעולם ארבעים וחמש שנה, וכבר הביא טרף לשמונת או תשעת ילדיו, וכבר "קיבל על הראש" מנה אחת או שתיים מאשתו, וכבר הלך לבית המדרש לילות שלימים בשביל לא להיות בבית בזמן שיש מתח, וכבר זוכה להוביל את בתו לחופה - - -

למה לקרות לו עובר? זה יפה?

וכל זה למה, בגלל שהוא לא מדבר?

ובכלל, הרי חז"ל מפליאים בשבחו של אדם המשים את עצמו כאילם, ובולם פיו בשעת מריבה, ודומם לה' ומתחולל לו, ושומע בזיונו ונודם ושותק - אז מה זה שפתאום, בבת אחת נופלים עליו, על הנסיך האצילי הזה, ואומרים לו: מה, אתה שותק? "עובר" שכמוך! אתמהה.

טוב, אבל זה ברור לכולם, שיש שתיקה שהיא הרבה יותר ממילה, יש שתיקה שהיא יפה פי שתיים מדיבור, זוהי שתיקה של אדם שיודע לדבר.

אבל אם הוא עדיין לא למד לדבר, אזי אפילו אם הוא מדבר, דיבורו נחשב לשתיקה, דיבור נבוב ועקר שאין בו שום משמעות.

לסיכום, אנחנו מבינים שיש "מדבר" שהוא "אילם", יש "מראה" שהוא "עובר", יש "שתקן" שהוא "לא גומר לדבר" - טוב התבלבלנו.

אז בואו ונעשה סדר.

**

ראשית בואו ונלמד מה זה "עובר".

לעובר, לכל הפחות בשלב מתקדם בהתפתחותו, יש ראש, ידיים ורגליים, מח, לב וכבד, ציפורניים ושערות... אבל הוא עובר.

מיד כשהוא מגיח לאויר העולם הוא בוכה. ונרגע כשהוא מקבל את מאכלו, רגע אחרי הלידה.

אז באמת, מה ההבדל בין עובר רגע לפני שנולד, לרגע אחרי שנולד.

התשובה היא, שלפני שנולד הוא לא היה אדם, הוא היה סך הכל ירך אמו, כשבפוטנציאל, היה בו כבר אז הכל, היו לו כישורים להיות ראש ממשלה או ראש ישיבה או שר הפנים או שר התורה - אבל הוא לא יכול להיות באמת את כל הדברים הללו.

כי הוא עדיין "לא".

הוא אוסף של תאים, וגנים, ועצמות, וגידים, ובשר, ודם, ואולי אפילו כישורים, שכשהוא יולד הוא יהיה אדם כזה וכזה. אבל

רווח להתבונן

עלון מס' 9 פרשת שמות

מאמרי התבוננות והתחברות בעבודת הנפש והנשמה

תפילה של גאולה

וַיִּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה (שמות ב כג).

בספר אגרא דכלה (פרשת בשלח) מובא: כתוב (ישעיה מ ב) דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם, כִּי בְזִמְנֵי גִלְוֹת, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע ... רָחַל מִבְּקָה עַל בְּנֵיהָ וְכו' (ירמיה לא יד), קול בלא דיבור, מה שאין כן בעת דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם.

וכן היה בגלות מצרים, וַיִּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ, בלא דיבור, כי זעקה וצעקה בלי דיבור, רק בקול, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה, שידע השם יתברך שהוא מחמת הגלות וכובד העבודה, סוד נְאֻלְמָתִי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מִטּוֹב (תהילים לט ג). וגם כשיצאו ממצרים עדיין לא נפטרו לגמרי, עד קריעת ים סוף, כמו שכתוב (שמות יד ל) וַיִּוָּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל, ביום ההוא דייקא.

והנה כתיב גם שם וַיִּזְעְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה', גם כן צעקה בלא דיבור, ולא יכלו עדיין להוציא את התפילה בדיבור ראוי ונכון, כי עדיין היה הדיבור קצת בהעלם, ולכן וַיִּאָמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלַי, למה תהיה עוד כזאת צעקה בלא דיבור, דבר אל בני ישראל, היינו שימשך להם הדבר מן הלב, וזהו שאמר במדרש (שמו"ר כא ח) דַּבְּרֵי אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ - יסיעו דבר מליבן.

עד כאן דבריו המדהימים של האגרא דכלה.

ולמדנו מכך, שתפילה נעימה ורגשית, היא תפילה של צעקות, של דמעות ושל בכי. אבל "גאולה", זאת אומרת, בשביל לצאת ממקום אחד למקום אחר, בשביל לצאת ממצרים, בשביל לצאת מאלפיים שנות גלות, בשביל לצאת מהמצרים שאנחנו נמצאים בהם בעל כורחנו, כאשר יש מעלינו כל מיני נוגשים פנימיים שלא מרשים לנו לעשות שינוי אמיתי, בשביל גאולה אמיתית ושלילה -

צריך לדבר. מילים.

האמת היא, שכבר בבריאת העולם, נקבע מעמדו של האדם מעל מעמדם הנחות של שאר מין החי, בכך שוֹיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה (בראשית ב ז), והתרגום מפרש: 'לרוח ממלא', לרוח מדברת.

האדם מדבר.

**

האר"י הקדוש, בספר שער הכוונות (דרושי הפסח) מסביר צעד אחד פנימה את המסכת הזו, "מסכת הדיבור".

הוא אומר, שלאדם יש נשמה, שהיא כמובן מחייה אותו. אבל יש כמה לאדם כמה מצבים: יש אדם שעדיין עובר במעי אמו, יש אדם שנולד כבר,

